

145 ani de la proclamarea Independenței României

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșinău
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clo.
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -688

Un misionar român la românii din Vidin: Samoil Dracsin

Prof. univ. Dr. Mircea POPA

Povestea insolită a misionarului bănățean Samuil Dracsin la românii din zona Vidinului a fost scoasă la lumină de Emanoil Bucuța, bun cunoscător al comunităților de români din sudul Dunării, în mijlocul cărora a poposit de mai multe ori. Despre ei ne-a lăsat mai multe mărturii în cartea *Românii dintre Vidin și Timoc* (1923), dar și în *Pietre de vad*, ca să nu mai vorbim de articole de presă. Astfel, el a reconstituit cu ajutorul localnicilor mai multe legende referitoare la așezarea românilor în zona Dunării de lângă Vidin, unde, din cauza multor lupte duse de turci, multe pământuri au rămas la un moment dat goale și nelucrate. Stăpânirea turcească de aici a venit cu propuneri îmbietoare pentru cei din nord, mai ales români din Mehedinți și din vecinătate, care sufereau din pricina birurilor prea mari. Amintirile oamenilor vorbesc de un preot pribeag Romuz (Remus sau Romulus), cu rol de educator și îndrumător, pe care cei de acolo l-au dorit așezat la ei, însurându-l cu fată de ciorbăgiu, și stipulând reguli de conviețuire între etniile amestecate de acolo. După răzmirița lui Tudor Vladimirescu, s-a înmulțit numărul românilor fugiți, între care și haiducii lui Velcu sau popa Ghiță.

În amintirile localnicilor se mai păstra și imaginea unui român curajos, poreclit Kneaz Viteaz, care ar fi adus moldoveni și le-a dat pământuri la Rabova, întemeind mai multe sate între care și Florentin, Beregova și Salcia, sate cu populație predominant românească. Apoi, sub Pazvantloglu, acel pașă turcesc care și-a luat aere de independență față de centru, acțiunea s-a intensificat, românii fiind atrași cu măsuri blânde și protectoare. La Vidin, căruia românii îi ziceau mai simplu, „Dii”, se afla un consul german Schultz, căruia i-a urmat Kaunitz, care urmăreau interesele catolicilor protejați de Austria, în timp ce la Rusciuc, se afla un consul francez, mai binevoitor față de români. În timp de aproape un secol, românii au populat aproape întreaga zonă dintre Vidin și Timoc, fapt dovedit de mulțimea de toponime românești, pe care Emanoil Bucuța ni le comunică prin intermediul mai multor hărți semnificative, și printr-o statistică demografică edificatoare. Între sursele la care apelează des este și cartea de memorialistică a fostului consul german Kaunitz de la Vidin, care lasă pagini memorialistice în care vorbește de acțiunile lui Dragsin, cu lupta lor pentru școli românești și interacțiunile dintre greco-catolici și ortodocși, în care sunt reliefate și luptele dintre greci și bulgari pentru dominație religioasă. Aceste conflicte confesionale, născute din concurență, continuau să existe de multă vreme, mai ales că prezența lui Dracsin le-a acutizat.

Cât privește starea satelor românești, ele sun prezentate ca fiind împărțite în trei mari comunități: câmpenari, vălenari și pădureni. Atât consulul F. Kaunitz, cât și Gustav Weigand, care a făcut

145 ani de la proclamarea Independenței României

2

cercetări dialectale aici, au lăsat descrieri de obiceiuri, limbă și folclor, dar și hărți destul de precise despre viața și limba locuitorilor de aici, cuprinzând și zona de graniță cu Serbia, unde mișcarea comunităților era destul de învălmășită, dar în mare majoritate timocenii erau români refugiați din Oltenia sau Banat. Satele și-au păstrat multă vreme specificul zonei de proveniență și multe deprinseseră aspect moldovean, formate din băjenii, sosiți aici mai ales după 1831, când stăpânirea rusească le-a impus taxe de nesuportat. Pădurenii erau dominanți în satele Isanovăț, Mahala, Sipicovo, Rabovo, Fundeni, Țârlomașnița, Zlocutca, Deleina și Calinic. Câmpenilor le aparțineau satele Plăcuder, Tianuț, Balei, Novosel, Gânzova, Ciunguruș, Halvagii, și Florentin. În sfârșit, vălenarii ar fi locuit în Isăn, Gumătarți, Coșava, Stanotârn, Cutova, Căpitanuț, Negovanii, Chirimbeg. Ar fi vorba în total cca 40.000 de români în circa 30-50 de sate. Ei continuau să se întindă de la Vidin spre Cula și Lom, în 1910 numai în Vidin ar fi fost, după un recensământ, 31.382 de români.

În această zonă bănățeanul Samoil Dracsin, din Petrovasela, s-a gândit că ar putea face propagandă pentru a-i aduce sub aripa bisericii greco-catolice, mai puternică în acel moment în Transilvania. Ideea i-a venit după ce a călătorit în 1863 la mănăstirea Sf. Sava de lângă Ierusalim, unde s-a botezat greco-catolic, iar, mai apoi, făcând o călătorie la Roma, în 1854, pentru a vedea pe părintele spiritual al catolicilor și a admira dacii de pe Columna lui Traian, dorința a căpătat forme din ce în ce mai precise. Ca orice român care a rețrăit și respirat în centrul religiei catolice, el a căpătat tot mai acut convingerea misiunii sale, ajungând la convingerea că a venit vremea unei resurecții a sentimentului religios și național în zona de la sud de Dunăre și că acest lucru nu se poate obține decât prin cunoașterea mai de aproape a istoriei și a înfăptuirilor oamenilor Blajului. Venind de la Roma, el s-a oprit și la Viena și a tatonat terenul cu privire la susținerea catolicismului în zonele limitrofe Banatului, Serbia și Bulgaria. La sosire, s-a oprit mai întâi la Lugoj unde a încercat să-l convingă pe episcopul Dobra să-i sprijine ideile. Evident că, pe lângă ideile era vorba și de un anumit sprijin material, constând în anumite sume de bani și chiar în plata unor trimiși, între care el în calitate de preot misionar și fiul său Petru, ca învățător. De la Dobra a obținut încurajări și sfaturi binevoitoare, care l-au determinat să încerce o primă experiență. Ca atare, s-a stabilit în 1867, la Starostân, unde a găsit destui oameni evlavioși și capabili să i se alăture.

În aceste condiții, călugărul laic din Petrovasela-Vladimirovaț, a hotărât să dea un caracter oarecum oficial acțiunii sale, prezentându-se la Blaj cu o cerere de a fi primit în rândul călugărilor basiliani. Mitropolitul Șuluțiu nu era acasă, fiind dus la băi la Vâlcele, dar lucrul nu l-a descumpănit, plecând și el într-acolo. A constatat însă puținul interes al mitropolitului pentru cauza sa, și ezitarea acestuia de a-l primi în cinul călugăresc, deoarece congregația blăjeană avea propriile ei norme și reguli pentru sfințirea acestor călugări, între care figurau și absolvirea unor școli graduale, și nicidecum a unui ins abia convertit la taina credinței catolice prin pelerinajele din Țara Sfântă sau Roma. L-a trimis totuși la episcopul de la Oradea, care să judece mai bine lucrurile. Aici Dracsin a ajuns în martie 1868, iar episcopul Iosif Pop Silaghi l-a primit cu oarecare bunăvoință și, după ce s-a convins de fermitatea credinței acestuia, după un stagiul de o lună, l-a uns călugăr în aprilie, înzestrându-l și cu 50 de florini cheltuieli de drum. Așa începe aventura sud-dunăreană a călugărului greco-catolic Samuil Dracsin, care își puna mari speranțe în misiunea sa din Balcani. Intenția lui era aceea de coagulare a românilor din zona Vidinului sub aripa protectoare a bisericii greco-catolice, drept o primă fomă de emancipare de sub jugul turcesc.

Părăsind teritoriul transilvan, el a socotit că e bine să-l ia cu el și pe fiul său Petru, care dobândise oarecari cunoștințe de copist și cancelist. El avea nevoie de un „secretar” care să poarte corespondența cu prelații transilvăneni și, eventual, să deschidă o școală, unde atragerea micuților la religie era mult mai ușoară. Petru ar fi putut îndeplini cu rezultate mulțumitoare acest scop. Pentru primele cheltuieli privind instalarea și chiar zidirea unei biserici, episcopul orădean i-a numărat și suma de 200 de florini, pe care el a folosit-o la achiziționarea unui teren în vederea edificării unei capele. Amănuntul că biserica

145 ani de la proclamarea Independenței României

greco-catolică a Vidinului a fost donată de episcopul Oradiei a rămas printre localnici ca o tradiție moștenită din tată-n fiu. Cu toiagul în mână și sacul cu cărți în spate, călugărul Dracsin a făcut multe drumuri dintr-o parte și alta a Dunării, ipostaza de pelerin fiind o trăsătură esențială a firii sale.

A ajuns la Vidin în toamna anului 1866 sau cel mai târziu primăvara lui 18767, stabilindu-și cartierul general în Stanotârn, nu departe de Vidin. Cum era bun predicator, a ținut mai multe slujbe și mai multe predici în care le-a vorbit despre izvorul neamului românesc, despre rădăcina noastră latină, despre prima biserică a lumii care a fost cea a Romei. Se pare că a fost ascultat cu bunăvoință și într-un timp destul de scurt a obținut primele rezultate palpabile, întrucât românii din satele acestea mizau pe puterea credinței în lupta lor de a scăpa de sub jugul turcesc. La 6 iunie 1867, Dragsin a trimis o primă dare de seamă mitropolitului de la Blaj semnată de el și de 35 de persoane care se declarau gata să se pună sub jurisdicția mitropoliei blăjene. Erau enumerate și numele a 52 de sate locuite de români, ca o premiză pentru noi acțiuni viitoare. Principala solicitare privea asigurarea pregătirii teologice de către Blaj a patru sau cinci băieți, spre a fi școliți în vederea sfințirii lor ca viitori preoți pentru bisericile din nordul Bulgariei. În privința ajutorului ipotetic primit de la misionari catolici din Roma sau Lion, el era convins că aceștia se vor fi oprit prin alte locuri și că sarcina principală de catechizație îi revenea lui.

Noi date despre munca lui pe acest teren aflăm dintr-o altă scrisoare datată 1 iunie 1868, adresată de data aceasta episcopului unit din Oradea, în care relatează despre stările de la Vidin, inclusiv despre faptul că anumiți indivizi l-au așteptat la sosire cu intenția de a-l lichida, dar, înștiințat la timp, a luat-o pe drumuri ocolite și a scăpat. Totodată îl înștiința pe episcopul greco-catolic al Oradiei, care era principalul său subvenținator, că banii primiți i-a folosit pentru a cumpăra un teren lângă Vidin, în zona Baba Vida, unde a început a construi o bisericuță din lemn. Era ajutat în munca sa de consulul german Schultz, care încuraja acest tip de emancipare religioasă. Din păcate, acesta a fi primit înștiințarea că va fi mutat la Cairo, ceea ce pentru planurile sale ar fi o mare lovitură, de aceea cere sprijin de la episcop ca acesta să intervină la Viena pentru a-l mai menține aici. O altă rugăminte privea punerea enoriașilor români de aici sub tutela consulului francez de la Rusciuc, drept pentru care solicita o recomandare în acest sens. Cerea și sprijin pecuniar, deoarece el și familia sa (fiul Petru) ar fi ajuns într-o situație destul de precară, având datorii și sume neachitate. Vestea bună consta în mărturisirea că românii din jurul Vidinului care îl sprijineau se ridică la cca 3.000 de inși, și că aceștia erau masați în patru comune învecinate, Isăn, Coșava, Ciuguruș și Stanotârn. Îl informează pe episcop că în 1868 a plecat din nou pe jos la Blaj, iar de acolo a fost la Gherla, unde episcopul Ioan Vancea, i-a promis ajutor. Totuși lucrurile nu merg așa ușor, iar rezistența din partea bisericii ortodoxe bulgare și grecești i-a creat destule complicații, ca și ceilalți creștini catolici care se aflau sub jurisdicția Austriei. Subliniază că a fost bine venit ajutorul primit din partea episcopului greco-catolic de București, Antoniu Iosif Ploianu, care i-ar fi dat 143 de napoleoni. A făcut însă și alte împrumuturi, pe care nu le-a putut onora.

Se pare că planurile sale erau mult mai ample decât cele pe care se putea baza în Transilvania, la episcopii din Oradea, Lugoj, Blaj sau Gherla. În vederea unei mai ample acțiuni de sprijin, în 1869 a pornit pe jos spre Viena. Acolo a obținut, cu ajutorul lui Grigore Silași, aflat la Viena, suma de 208 galbeni, cu care a răscumpărat construcția sa de la Vidin. Nu știm din ce motive a intrat în conflict cu episcopul Lugojului, Alexandru Dobra, care nu mai voia să-l crediteze. În anii următori, lucrurile se înrăutățesc din nou, dat fiind împrejurarea că fratele său a participat la o încăierare, în urma căreia a fost silit să predea capela din Vidin preotului catolic Bartolomeo Panteleoni, din Calafat. Se plânge că acești 8 ani de eforturi și neazuri pe care i-a trăit la Vidin îl lasă sărac și muritor de foame, deoarece multele datorii făcute a dus la ținerea în captivitate a fiului său. Sunt amănunte pe care le aflăm dintr-un șir de scrisori către protectorii săi de la Blaj sau de la Oradea, datate 14 decembrie 1869, 14 octombrie 1871, 20 iulie 1872, 12 noiembrie 1873, 14 noiembrie 1874, 27 ianuarie 1882. Odată cu ultima scrisoare are loc și sfârșitul misiunii sale de prozelitism la românii din Vidin și reîntoarcerea sa acasă.

145 ani de la proclamarea Independenței României

4

Ultimele scrisori sunt trimise din Golenți-Maglavit și Constanța, relatând tristele episoade ale sosirii sale în țară și a morții fiului său Petru. Întrucât la plecarea sa la Calafat, fiii îi fuseseră reținuți de turci ca zălog pentru datorii neachitate, el a rămas timp de doi ani la Calafat, căutând să obțină banii necesari răscumpărării. Va rămâne la Calafat până în noiembrie 1874, când ajungând la Cluj, a fost ajutat de protopopul Vasile Podoabă să dobândească un post de grădinar la mănăstirea de la Strîmba Fizeșului. Acolo a muncit cu dragoste câțiva ani, plantând flori și pomi, și având grijă de pădure, până în 1881, când trăiește alt pocinog. A ajuns în conflict cu administratorul mănăstirii, care l-a dat pur și simplu afară, situație care l-a obligat să plece acasă, în Banat, la Ticvanul Mic, unde mai trăiau câțiva frați de ai lui. De aici a fost obligat să plece pe jos spre Calafat, deoarece fiica sa se căsătorise și se stabilise acolo, la fel ca și fiul Petru. Pe acesta din urmă a dorit să-l aducă în țară, dar acesta îmbolnăvindu-se pe drum, au fost obligați să stea o vreme la Mangalia, unde fiul trecea la cele veșnice chiar în ziua de Crăciun, la 25 decembrie 1881.

În ianuarie 1882, el se mai afla la Constanța, de unde îi scrie soției lui Petru, dându-i dreptul să se recăsătorească. E gata să ia drumurile de la capăt, plecând spre Constantinopol, Ierusalim și Roma, dar lipsa mijloacelor materiale, ca și vârsta înaintată, l-au oprit pe loc. Între timp moare și episcopul Oradiei, de la care mai spera ajutor, așa că rămâne pe drumuri, încheindu-și astfel visurile de a reveni la Vidin, în calitate de preot și „profet” misionar al românilor de la Vidin. Călugărul greco-catolic Samoil Dracsin își încheie astfel misiunea de a-i atrage pe cei din Vidin de partea bisericii greco-catolice, punând astfel capăt unei vieți de pelerin și căutător de noi drumuri pentru românii stabiliți în nordul Bulgariei. Faptul că în acțiunea sa a implicat Blajul, dar și eparhiile acestuia, Lugojul, Oradea și Gherla, ilustrează un moment din istoria acestei biserici și tendința ei de expansiune peste Dunăre, oprită fără rezultat la drumul jumătate. Românii din zona Vidin-Timoc vor reveni cu toții la biserica tradițională ortodoxă, majoritară aici, și vor trăi în deceniile următoare un proces lent de deznaționalizare și contopire în marea masă a bulgarilor și a sârbilor.